

19

MAART 2021

Assen e.o.
Fryslân
Groningen
Emmen

HUMANISTISCH VERBOND

De SCHAKEL, waarin opgenomen Hugroniek, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen en Assen e.o. van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

11 juni 2021 **deadline 20-5-2021**

10 september 2021 **deadline 13-8-21**

10 december 2021 **deadline 19-11-20**

4 maart 2022 **deadline 11-2-2022**

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Donald Elsas
delsas@xs4all.nl

Assen e.o. Henk van der Zijden
henkvanderzijden@outlook.com

Fryslân Marjoleine Beers en Roeleke Naber
secretariaat@hvfryslan.nl

Meer adressen en contactpersonen achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau, leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het goede adres terecht.

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:
Landelijke ledenadministratie
Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000
leden@humanistischverbond.nl

Groningen

Humanistisch Centrum
W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen
Ieke Verveld, secretaris
secre.hvgron@gmail.com
Donaties: Penningmeester HV afd. Groningen
NL 69 TRIO 0391 04 29 47
Stichting Huisvesting HV Groningen
NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Postbus 2502, 8901 AA Leeuwarden
secretariaat@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadm.
Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

Assen e.o.

Het Humanistisch Verbond afdeling Assen e.o.
actief in Assen, Hogeveen, Meppel, Steenwijk
en de omliggende gebieden.
Sommige activiteiten worden samen met de
afdeling Groningen georganiseerd.
Aankondigingen daarvan zijn te vinden op zowel
de website van Groningen als die van Assen.

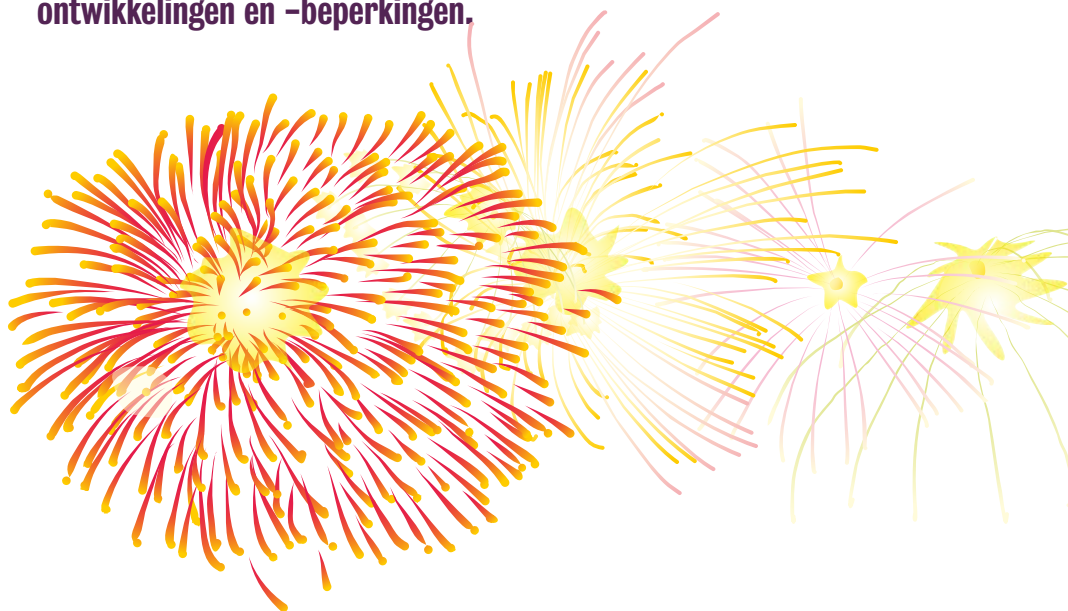
Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX Assen
secre.hvassen@gmail.com
Fieneke Stronkhorst, secretaris
Facebook: Humanistisch Verbond Assen

ADRESSEN

AGENDA NOORD

datum	afdeling	activiteit		pagina
dinsdag 9 maart 2021	Assen e.o.	Digitaal hum café	Zoom	4
donderdag 25 maart 2021	Assen e.o.	Livestream bijeenkomst	Transitie Motor	4
donderdag 25 maart 2021	Assen e.o.	dig. ledenbijeenkomst		6
woensdag 7 april 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	
woensdag 21 april 2021	Assen e.o.	Livestream bijeenkomst	Transitie Motor	4
woensdag 5 mei 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	
dinsdag 11 mei 2021	Assen e.o.	Lezing	Transitie Motor	
woensdag 2 juni 2021	Fryslân	Palaver	Leeuwarden	
maandag 21 juni 2021	HV Assen e.o.	nog niet bekend	Wereld Humanisme dag	
* palavers Leeuwarden: informatie bij Jan Wijbenga voorzitter@hvfryslan.nl				

Alle data en activiteiten uiteraard onder voorbehoud van Corona-ontwikkelingen en -beperkingen.

75 jaar Humanistisch Verbond in 2021

AGENDA

Ons bestuur heeft een planning gemaakt voor de bijeenkomsten in de maanden maart, april, mei en juni. Wij hebben ervoor gekozen om de bijeenkomsten de komende maanden in het teken te laten staan van de transitie naar een betere, duurzame samenleving. Kortweg 'De Transitie motor'.

Het moge duidelijk zijn dat we ook nu nog geen idee hebben in welke vorm, het zij via een livestreamverbinding, of fysiek, de bijeenkomsten zullen plaatsvinden. Via onze nieuwsbrieven zal de definitieve invulling van de bijeenkomsten bekend gemaakt worden.

25 maart 2021

Het Manifest 'Onderweg naar het Post-Corona tijdperk'

Het Break-out Team is een groep betrokken denkers en doeners. Tijdens onze bijeenkomst gaan we met elkaar van gedachten wisselen en denken over de weeffouten in ons huidige systeem. We gaan onderzoeken naar nieuwe manieren in de praktijk, zodat we deze corona crisis als versnelling kunnen gebruiken om de samenleving anders in te richten. Samen gaan we onderweg naar een inrichting die past bij de waarden die leidend zouden moeten zijn in een duurzame, inclusieve, democratische post-corona samenleving.

www.breakoutteam.nl/manifest

21 april 2021

Vervolg op de bijeenkomst over de Transitie Motor.

De Transitie Motor is een open beweging van mensen en organisaties, die een duurzame samenleving stimuleren of zelfs al voortleven op allerlei vlakken.

De inhoudelijke veranderingen vinden plaats langs verschillende routes. Deze routes worden beschreven in de tien paden van de Transitie Motor, zie [Transitiemotor](#).

11 mei 2021

Transitie: energietransitie en de rol van energiecoöperaties in het noorden van Nederland

In het noorden van Nederland zijn meer dan 100 energiecoöperaties die zich via provinciale koepels hebben verbonden in een brede beweging met een eigen energiemaatschappij: Energie Van Ons. De Drentse KEI (Koepel Energie Initiatieven) vertegenwoordigt 19 lokale

HV Assen e.o.

energiecoöperaties en dit aantal breidt zich steeds meer uit. De Energiecoöperatie Duurzaam Assen (EdA) is daar één van. Deze coöperatie heeft al een tweetal opwekprojecten gerealiseerd op het warenhuis van Vanderveen en op de kernenloods van de NAM (Zonnemaat I) en zoekt naar meer bedrijfsdaken. Daarnaast wordt de coöperatie voor 50% mede-eigenaar van de energietuin Assen Zuid en van de installatie op de zandwinplas in Ubbena. In 2022 kunnen Assenaren dan Asserstroom kopen via de coöperatie. De EdA ondersteunt ook buurtprojecten om energie uit te wisselen (zoals rond de Houtlaan) of om te verduurzamen (Dorpsbelangen in Loon).

Voor 11 mei hebben we de EdA uitgenodigd om meer te vertellen over de coöperatieve energiebeweging en de redenen waarom deze organisatievorm gekozen is. Dit geeft ons de gelegenheid om aan de hand van een praktisch voorbeeld met hen te discussiëren over de potentiële rol van een coöperatieve beweging naar de toekomst. Voor geïnteresseerde leden kunnen we later in het jaar een (zondag)middagwandeling plannen om locaties te bezoeken van de Energiecoöperatie Assen.

Websites : www.drentsekei.nl www.ecduurzaamassen.nl

Van de Activiteitencommissie

Helaas bevinden we ons nog steeds in een lock-down, waardoor het nog niet mogelijk is om elkaar in levenden lijve te ontmoeten. Wat we wel gaan organiseren is een digitaal Humanistisch Café, zodat we toch met elkaar in gesprek kunnen gaan. Het eerste digitale HV-café zal, **de tweede dinsdag van de maand, 9 maart**, plaatsvinden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het programma Zoom. Zoom is een van de toonaangevende software-apps voor videobijeenkomsten. Het stelt ons in staat virtueel met onze leden te communiceren en elkaar te zien, wanneer, zoals nu, persoonlijke ontmoetingen niet mogelijk zijn.

Het werkt als volgt:

Als u het HV-Café wilt bijwonen dan kunt u dat kenbaar te maken aan het mailadres hvassen-activiteiten@outlook.com.

Geruime tijd van tevoren ontvangt u een link(doorverwijzing) naar de digitale bijeenkomst. Tevens ontvangt u een gebruiksinstructie voor het programma Zoom.

Dit gratis programma kunt u downloaden, maar u kunt ook de link die u van ons ontvangt na opgave, in uw browser plakken. In dat geval hoeft u geen app(programma) te downloaden. Het wordt allemaal uitgelegd in de gebruiksinstructie.

Het HV-café vindt begint steeds om 10.30. U kunt echter vanaf 10.15 inloggen. Aangeraden

wordt om dat de 1e keer ook te doen, dan is er tijd om de verbindingen te controleren en eventuele problemen op te lossen. Als het verbinden niet lukt, kunt u direct contact opnemen met Marlon Busstra, 06 13200785.

Het zal duidelijk zijn dat de huidige lockdown ook geen ruimte biedt voor de andere activiteiten 'Eten met gespreksstof' en wandelen. Zodra dat weer is toegestaan zal dat met een nieuwsbrief kenbaar worden gemaakt.

De activiteitencommissie: Wim Roeleveld: 0599-234497/ 06-51322851

roeleveld.wim@gmail.com

Jan Kolkman: 0592-413291

anjankolkman@gmail.com www.energievanons.org www.energiesamen.nu

Uitnodiging

digitale ledenbijeenkomst HV Assen e.o. op 25 maart 2021

Tijden van crises en onzekerheid vormen een voedingsbron voor complotdenkers. De behoefte aan houvast en antwoorden is groot. Complexe maatschappelijke problemen hebben vaak geen eenduidige wetenschappelijke verklaring en oplossing.

Dit werd duidelijk tijdens de lezing van Ronald Hünneken op 17 januari. De focus lag die avond op het complotdenken bij het zoeken naar antwoorden op de coronacrisis waarin wij nu (over)leven. ⁱ

Echter, “wie alleen naar de problemen kijkt, mist het grotere verhaal: miljoenen burgers bouwen dagelijks aan de basis van een betere, duurzame samenleving” zegt Derk Loorbach, hoogleraar sociaaleconomische transitie en directeur van instituut DRIFT aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, in een interview met de Correspondent.ⁱⁱ De coronacrisis heeft deze burgerbeweging verbreed en in een versnelling gebracht.ⁱⁱⁱ

Uit de door DRIFT georganiseerde transitiegesprekken “NL na Corona”^{iv} in maart en april 2020 kwam de Transitie Motor v voort. Ook presenteerde het Break-Out Team hun Manifest voor een veerkrachtig Nederland. ^{vi}

Deze informatie en de vele –door leden aan ons gestuurde– artikelen hierover vormde de aanleiding tot de organisatie van een ledenbijeenkomst rond dit inspirerende thema in het voorjaar van 2021.

25 maart van 19.30 -21.00 uur maken wij kennis met verschillende bewegingen van mensen en organisaties die kansen zien om samen duurzamer uit de crisis te komen.

We hebben daar Jelleke de Nooy ^{vii} voor uitgenodigd die zich specialiseerde zich in Transitie: *“een structurele verandering in het systeem dat samenleving heet. We veranderen onze gewoontes, onze manier van kijken en onze manieren van produceren en consumeren. Als je eenmaal anders kijkt, dan kun je niet meer niet-zien”*.

Jelleke onderschrijft de ideeën van het Break-Out Team en coördineert voor de Transitie Motor de verzameling van initiatieven door ondernemers, burgers, maatschappelijke initiatieven en organisaties, gericht op een samenleving en economie gebaseerd op waarden die passen bij het Nederland van morgen.

Zij vindt het dé *“tijd om met elkaar te overleggen en te bewerkstelligen dat we ‘na Corona’ op een duurzame manier verder gaan met onze samenleving. Corona nodigt ons uit om de bakens te verzetten. Maar ... hoe doen we dat?”* ^{viii}

Aan de hand van 10 paden ^{ix} zal zij ons laten zien waar transitie op dit moment in Nederland plaatsvindt, opdat wij zelf onze keuzes kunnen bepalen of en hoe we daar een rol in willen spelen. Graag willen we als resultaat van de bijeenkomst bepalen waar we het in een volgende bespreking over willen gaan hebben, zodat we ook geleidelijk het activiteitenprogramma gezamenlijk gaan invullen.

i Zowel in onze digitale Nieuwsbrief als in de Schakel is een verslag van deze avond te lezen.

ii <https://decorrespondent.nl/12033/de-democratie-is-springlevend-want-waar-klimaatbeleid-faalt-staan-burgers-op/1326144897-f6ec79e4>

iii <https://www.trouw.nl/nieuws/duurzamer-uit-de-coronacrisis-komen-er-zijn-kansen-genoeg~bc61a602/>

iv <https://drift.eur.nl/publications/nederland-na-corona-9/>

v <https://www.detransitiemotor.nl/>

vi https://www.breakoutteam.nl/manifest?utm_campaign=69ec6775-cd0c-4415-ad6a-d1aa6608447b&utm_source=so&utm_medium=mail&cid=4d143805-f049-48ee-bd36-380c66d9f348

vii <http://www.jellekedenooy.nl/>

viii <http://www.jellekedenooy.nl/nl/blog/wat-gaan-we-doen-na-corona/>

ix <https://www.detransitiemotor.nl/tienpaden/>

BOEKENTIP *De zin van het leven*

gesprekken over de essentie van ons bestaan, door Fokke Obbema

Toen ik las wie de spreker zou zijn op de landelijke vergadering van het HV, was dat voor mij aanleiding om zijn boek weer eens uit de kast te pakken.

De auteur, werkzaam als journalist bij de Volkskrant, kreeg in 2017 een hartstilstand. Hij vraagt zich af wat de oorzaak geweest kan zijn. De gebruikelijke risicofactoren waren niet op hem van toepassing. Er komen geen hartkwalen in zijn familie voor en zijn cholesterolgehalte was amper verhoogd. Hij leeft gezond, maar heeft door zijn werk wel last van stress. Een bevriend specialist ontkent die als oorzaak. “Het is pure pech.” De schrijver heeft het gevoel dat hij met kennis over de toedracht van zijn hartstilstand, de illusie van controle over zijn bestaan terug kan krijgen. Maar hij realiseert zich, dat de controle die je denkt te hebben, niet zo vanzelfsprekend is. Een bevredigende verklaring ontbreekt en zal er vermoedelijk ook wel nooit komen. In eerste instantie heeft hij de neiging op de oude voet door te leven. Zoals hij zelf zegt: “De loodgieter is geweest (er zijn stents geplaatst) en heeft het klusje geklaard.” Hij spreekt zelf over een akkefietje, terwijl zijn vrouw vindt dat hij een les moet trekken uit de gebeurtenis. Hij behoort tot de 10% die een hartstilstand overleeft zonder fysieke beschadigingen, maar in zijn ziel is wél iets beschadigd. Zijn ervaring roept grote levensvragen bij hem op. Het besef van sterfelijkheid komt boven. En vooral de kwetsbaarheid van het bestaan. Wat stelt het bestaan voor als het zo kwetsbaar is en het van het ene op het andere moment afgelopen kan zijn?

Over zijn ervaringen schrijft hij een artikel in de Volkskrant, waarop hij ontzettend veel reacties krijgt.

Hij benadert mensen met een aantal vragen, waarbij de eerste steeds is: “Wat is de zin van ons leven?” Deze serie gesprekken is van september 2018 tot juli 2019 in de Volkskrant verschenen. Dit boek is de bundeling van die gesprekken én het artikel dat de aanleiding voor de interviews was. (N.B. Momenteel heeft hij een nieuwe serie in de Volkskrant: Wat is voor u een zinvol leven?).

Het boek bevat een epiloog met zeven inzichten:

1. Kwetsbaarheid als essentie; het belang van verbinding
2. Veerkracht, hand in hand met dankbaarheid
3. Het leven is een leerschool
4. Hoop op vooruitgang; op weg naar een groter ethisch bewustzijn?
5. Beperkingen van de wetenschap en herwaardering van religie
6. Het nut van de dood; zoeken naar de essentie
7. Geen zin, wel betekenis?

De schrijver verwachtte geruststellende gedachten, die houvast kunnen bieden, maar die verwachting kwam niet altijd uit. Juist omdat de antwoorden allerminst eensluidend zijn, word je aan het denken gezet.

De keuze van de geïnterviewden is gevarieerd: gelovig, niet-gelovig, of iets er tussenin; man, vrouw, ouder, jonger; auteur, cabaretier, filosoof, psycholoog of vogelkenner. Zij zijn allen door Jitske Schols gefotografeerd met gesloten ogen, met als achterliggend idee dat het wezenlijke voor de ogen onzichtbaar is. Als je je ogen dicht doet, dan verdwijnt de buitenwereld.

Ondanks het zware onderwerp is het boek goed leesbaar. En heb ik nu een antwoord op de vraag: “Wat is de zin van ons leven?” Nee, maar als je het boek met een open geest leest, kan het je toch dichterbij je eigen antwoord brengen. Alleen al het nadenken erover is winst, vind ik.

Kortom: zeer de moeite waard.

Hieronder volgen enkele antwoorden uit het boek op de vraag: “Wat is de zin van ons leven?”

-Echt niemand op aarde weet daar het antwoord op. Fundamentele zekerheid valt niet te geven. Het enige wat vaststaat, is dat je doodgaat. Dat is trouwens ook de reden dat de vraag naar de zin van het leven bestaat. (David Elders, begrafenisondernemer, blz. 258).

-Geen. We zijn één van de miljoenen organismen op aarde die leven en sterven. We zijn er gewoon. Het mooie van het leven is juist dat het openligt. Dat het geen zin heeft, geeft eindeloos veel kansen. (Jolande Withuis, socioloog, blz. 82).

-Ik heb eerlijk gezegd helemaal geen behoefte aan een hogere bestemming of een bepaald doel. Voor mij is het genoeg een zinvol leven te leiden. Dat houdt in: goed zorgen voor de mensen om me heen, maar ook mijn talenten inzetten voor zaken die ik belangrijk vind. Je kunt dus zelf zin aan je leven geven, maar ik zie geen evolutionair doel. (Christien Brinkgreve, socioloog, blz. 243).

-Voor anderen kan ik dat niet zeggen, maar ik kan wel aangeven wat ik als de zin van mijn leven zie. Dat is het leven zelf, met al zijn schoonheid, confrontaties, ontmoetingen, verdriet, het intens geluk met een kind. Het leven maakt zichzelf zinvol. Voor mij is de zin ervan in verbinding staan met de ander en liefde geven. (Christianne Stotijn, zangeres, blz. 330).

-Op expedities heb ik geleerd dat wij mensen complementair zijn en samen zoveel sterker. De zin van het leven ben ik anders gaan zien. Het leven draait voor mij tegenwoordig om dankbaarheid. Ik ben niet alleen dankbaar voor wat ik allemaal heb mogen doen, maar ook simpelweg dankbaar omdat ik leef. Je hoeft niet altijd grote dingen te doen. Het unieke zit ook in een boomblaadje, of in een waterdruppel. (Wilco van Rooijen, bergbeklimmer, blz. 323).

-Wat is de zin van ons leven? Daarover bestaat een aardige anekdote. Toen God de aarde schiep en aan de mens al het moois liet zien wat hij had bedacht, vroeg de mens hem: “Maar wat voor zin heeft dat?” Waarop God antwoordde: “Zin, moet dat dan?” De mens: “Jazeker.” Waarna God zei: “Mooi, dan mag jij dat gaan uitzoeken.” Of er een zin is weet ik niet, maar ik weet wel dat we onze dagen zinzoekend en zingend doorkomen. We zoeken iets wat ons verheft boven het alledaagse, omdat we niet alleen maar op aarde willen zijn om er onze dagen te slijten. (Paul van der Velde, hoogleraar, blz. 338).

Etty de Boer

SCHAKEL

foto Haye Bijlstra

Kopij voor de Schakel kunt u sturen naar het secretariaat van uw eigen afdeling, voor Assen e.o. Is dat Fienke Stronkhorst, secre.hvassen@gmail.com. De deadlines staan op pagina 2 van de Schakel.

Krijgt u een nieuw e-mailadres?

Geef dat dan ook door aan het Landelijk Bureau in Amsterdam:

leden@humanistischverbond.nl, ook de afdelingen krijgen die nieuwe informatie dan door en u mist geen nieuwsbrieven en andere interessante informatie uit de afdeling. Fienke Stronkhorst krijgt nu te vaak foutmeldingen door verkeerde en oude e-mailadressen en dat is jammer.

Welk antwoord kunnen HV'ers geven in reactie op uitspraken van complotdenkers?

*In een ZOOM-bijeenkomst op 17 januari jl. met 38 HV-leden uit Assen e.o., gaf **Ronald Hünne**man hier een aantal uitermate interessante adviezen over.*

*Ronald Hünne*man is filosoof, onderzoeker, spreker en performer en komt uit Haren. Zie voor meer informatie:

<https://www.ronaldhunneman.com/>

*Volgens Hünne*man zijn er in de filosofie vier stromingen of principes die uitermate geschikt zijn om een reactie te geven aan complotdenkers, namelijk: het logisch positivisme (A.J. Ayer), de falsificatie (Karl Popper), Socrates, en welwillendheid. Op een boeiende manier legde hij aan de aanwezigen uit: “Hoe dan?”.

*Ik zal hieronder proberen dit kort samen te vatten maar ik realiseer me dat ik dan het verhaal van Hünne*man enorm tekortdoe. Hopelijk biedt het wel enig stof tot nadenken voor de lezers van de Schakel om zelf nader onderzoek te doen naar de vier principes/stromingen en hoe deze ingezet kunnen worden tegen het complot denken.

Logisch positivisme

Logisch positivisme aanvaardt alleen datgene wat zintuiglijk waargenomen en vastgesteld kan worden. Zinnige wetenschappelijke uitspraken moeten gebaseerd zijn op empirisch waarneembare en verifieerbare uitspraken, waarvan de waarheid zich door waarneming laat aantonen. Het gaat uit van de vraag: hoeveel wetenschappelijk onderzoek is er gedaan? Wat is je informatie? Hoe kom je eraan? Waar heb je dat gehoord? Het doel van kennis is het beschrijven van verschijnselen. Als je het logisch positivisme aanhangt, dan verdwijnt religie (niet wetenschappelijk aantoonbaar). Ook het geloof van complotdenkers in hun eigen theorieën en ideeën verdwijnt als ze niet kunnen aangeven dat die gebaseerd zijn op wetenschappelijk onderzoek.

Falsificatie

Karl Popper betwist het idee dat de wetenschap probleemloos de waarheid van theorieën

aan kan tonen door observaties (ze dus definitief verifiëren). De wetenschap is voortdurend 'open'. Popper stelt dat men hoogstens kan falsifiëren. Bij falsificatie gaat het om het opsporen van fouten: “Als het nu niet zou kloppen, hoe zou het dan gaan?” Volgens Popper is het heel goed dat wetenschappelijk aantoonbaar is dat je fouten mag maken. Als je complot denken wilt ondermijnen biedt falsificatie mogelijkheden. Stel aan hen de vraag: “Wat kan je laten zien om aan te tonen dat het niet klopt?”

Socrates

Socrates wordt beschouwd als wijs omdat hij weet wat hij niet weet. Want wat weet iedereen nou van het virus, of van de pandemie, of van de lockdown? Iedereen heeft blijkbaar een mening – zie de vele praatprogramma's op radio en TV. Maar mensen weten niet wat ze niet weten. Aan alle mensen die het menen te weten kan je vragen: “Weet je het werkelijk?”

Hünneke adviseert om sceptisch te zijn ten opzichte van mensen die veel menen te weten. Het lastige is dat mensen eigenlijk altijd het gevoel willen hebben om alles te weten want dat biedt zekerheid. Complotdenken is als een religie: het geeft antwoord op alle vragen. Maar vraag hen dan: “Weet je het werkelijk?”

Welwillendheid

In de jaren 1980-1990 kwam dit principe op. Het was gericht tegen het idee dat je mensen te snel afserveert. Welwillendheid betekent dat je je zal moeten verdiepen in het perspectief van de complotdenker. We moeten ervan uitgaan dat complotdenkers net zo rationeel zijn als wij. Neem bijvoorbeeld het boerenprotest: het zijn niet allemaal irrationele mensen.

Volgens de principes van welwillendheid komen we voor 90% overeen met elkaar en verschillen we maar een beetje van elkaar. Als je deze insteek kiest in een gesprek, maak je daarmee de ander sterker.

Eigenlijk maken we boeren en complotdenkers zoals Qanon belachelijk. Als je dit doet, dan overtuig je hen niet met jouw argumenten.

Jelle van Buuren van de Universiteit van Leiden heeft onderzoek gedaan naar het complotdenken. Volgens hem zijn er complotdenkers omdat:

1. het altijd gaat over existentiële waarden;
2. het altijd 'nu of nooit' is, want er komt een apocalyptische eindtijd aan en daarom is de bedreiging zo groot. Als we nu niet ingrijpen gaat het fout.

Hünneke noemde een aantal voorbeelden, zoals de bestormers van het Capitool. Zij zien de verkiezing van Biden als president van de USA als een aantasting van de American Way of Life en als een grote bedreiging voor het voortbestaan van het land. Maar ook campagnes zoals: “Red de aarde – er is geen planneet B” en “Oasis earth: our last chance to save the world”, waarbij iedereen die tegen duurzaamheid is verdacht is....

Staan wij er zelf nou zoveel rationeler in dan de Qanon of de Trump-aanhangers? De neiging van ons mensen is om te denken: “Ja, ik ben intelligenter”. Socrates onderdrukt die neiging, door zich af te vragen: “Weet je eigenlijk wel wat de grote angst is van Qanon?”

Complotdenkers zijn net zo rationeel als wij. Het principe van welwillendheid biedt een mogelijkheid tot gesprek. Ga naar de ander toe en probeer te snappen waar de weerstand vandaan komt. Zoek de verbinding.

Hünneman rondde zijn verhaal af met het volgende.

Onze basis is de wereld die je met elkaar deelt. Je omgeving bepaalt voor een belangrijk deel wat je denkt en doet. Hij geeft zijn kinderen altijd mee dat je je als mens goed moet informeren over een kwestie. De journalistiek zou dat ook moeten doen en dat gebeurt niet altijd. Kies als mens je vragen goed uit en zorg dat je veel weet voordat je aan de discussie deelneemt. Maar we moeten ook een al te afwachtende houding voorkomen. Anders krijg je zoals zijn grootouders al zeiden: “Na de oorlog zat iedereen in het verzet”.

Na een vragenronde sloot de voorzitter de onlinebijeenkomst af met een dankwoord voor Ronald Hünneman en met een oproep aan alle humanisten om welwillendheid als een mooie eigenschap te omarmen.

Margreet Riemersma

foto: Haye Bijlstra

Viermaal Schakel, 75 jaar Humanistisch Verbond

Onze Schakel is een mooie plek om stil te staan bij het 75-jarige jubileum van het Humanistisch Verbond. Voor andere gelegenheden moeten we wachten tot ze ons weer gegund zijn. We mogen trots zijn op een bloeiende vereniging met inmiddels 17000 leden.

Daarom nodigt de Schakel jullie van harte uit om dit jubileum mee te vieren: schrijf en reageer en voel je daarin vrij.

Vrijheid is niet voor niets de kern van het Humanistisch Verbond. We willen iedere Schakel een verbindend thema meegeven rond het begrip vrijheid en hopen op boeiende reacties, uitdagende meningen, historische beschouwingen en een kritische blik.

1 Vrijheid in leven en liefde, in denken en dood, onze lijfspreuk.

2

Vrijheid in gebondenheid. Het individu staat niet op zichzelf; wij verbinden ons met elkaar.

3

Vrijheid in dromen.
Wat is er nu mooier dan na te denken over nieuwe mogelijkheden?

4

Vrijheid en verantwoordelijkheid,
een gewogen vrijheid.

Jan Wijbenga

VRIJHEID
IN LEVEN EN LIEFDE,
IN DENKEN EN DOOD

VRIJHEID IN
GEBONDENHEID

VRIJHEID IN
DROMEN

VRIJHEID
EN
VERANTWOORDELIJKHEID

NAAKT OVER STRAAT

Een keer of twee per jaar zien we vanuit onze woonkamer een bijzonder schouwspel; blote jonge mannen die langs rennen, het trapje van de kade af, de gracht in, en dan er weer uit. Soms hebben ze een handdoekje klaarliggen of slippers, soms moeten ze even wachten op een voorbijkomende auto en dan zie je ongemak. Ze rennen weer en daarna verdwijnen ze in een studentenhuis een stukje verderop. Nu ik erover nadenk, het zijn niet altijd meerdere jonge mannen, soms is het er maar een, en ik heb het ritueel nog niet uitgevoerd zien worden door jonge vrouwen. Ik weet niet of er sprake is van vrijwilligheid of dat er op enige wijze sprake is van dwang. Ik stel me voor dat het een eis is als je in dat studentenhuis wilt wonen, dat je naakt over straat moet en de gracht in. Hoe lang dit gebruik al bestaat en welke andere eisen er aan de nieuwe bewoners gesteld worden weet ik niet.

Vrijheid, daar gaat het over in dit eerste katern in de Schakel ter ere van 75 jaar Humanistisch Verbond. En juist om de vrijheid, of onder het mom van vrijheid is er de laatste tijd veel te doen geweest, demonstraties, geweld, brandstichting, plunderingen ... Lelijke dingen roepen naar anderen, of stenen gooien naar de politie, alles zagezegd vrijheid van meningsuiting. Mensen voelen zich beperkt door Corona-regels als afstand houden, maar één bezoeker ontvangen (of vier, of ...), met maximaal 2 mensen buiten lopen, of een avondklok. Ze nemen grote woorden in de mond als dat we gevangenen zijn en er gevochten moet worden voor vrijheid.

Vrijheid is voor deze luide roepers doen wat je wil, je eigen belangen nastreven zonder rekening te houden met wie of wat dan ook. Dat is niet wat ik versta onder vrijheid, mijn vrijheid komt en gaat hand in hand met verantwoordelijkheid, een morele verantwoordelijkheid ten opzichte van de gemeenschap waarin ik leef. Het zijn niet alleen tirannie of chantage die onze vrijheid bedreigen, die beperkingen oplegt aan wat we willen beleven of doen, maar ook ziekte en armoede. Daarom is deze Corona tijd zo ingewikkeld.

Ik herinner me geen demonstraties tegen de regel dat je niet naakt op straat mag lopen, vrijwel iedereen houdt zich daar zonder morren aan, terwijl je met recht kan argumenteren dat dat je vrijheid inperkt. Voor mij is het naakt over straat lopen van studenten niet schadelijk, het ongevraagd en ongezocht in aanraking komen met het Coronavirus doordat mensen die zich niet aan de regels houden kan wel heel schadelijk zijn. Laat dus iedereen zich verantwoordelijk gedragen, voor de vrijheid van de ander. En laat die studenten naakt over straat gaan, als dat écht in vrijheid gebeurt tenminste.

Marijke van de Hel

VRIJHEID

Jan Wijbenga, voorzitter HV Fryslân

Mijn catechisatie was mijn redding, althans zo zagen mijn ouders dat. Weliswaar bij de verkeerde kerk, de Vrijzinnig Hervormde, terwijl zijzelf verbonden waren aan een Orthodox Hervormde gemeente. Maar bij hoop op redding is iets beter dan niets. De catechisatie was boeiend maar ademde een beklemmende beperking. Ik vond er alle argumenten om het geloof definitief de rug toe te keren. De sympathieke predikant had het er moeilijk mee. Ik voelde me bevrijd; ik was humanist in hart en nieren zonder het begrip te kennen. We spreken over 1965. Het Humanistisch Verbond was nog geen twintig jaar oud. Ons land hervond zichzelf na de tweede wereldoorlog in een verdeelde samenleving, een sterk verzuilde maatschappij en worstelde met een beklemmende sociale controle, oordelend en veroordelend. Tussen de kieren van de deugdelijke principes gloorde een nieuwe vrijheid en nieuw zelfvertrouwen.

Op 17 februari 1946 wordt het Humanistisch Verbond opgericht als reactie op het 'geestelijk nihilisme' en de discriminatie van ongodelovigen. Het Humanistisch Verbond ontwikkelt zich als veilige haven voor ongelovigen en als baken in zee voor vrijdenkers. Het staat voor vrijheid in leven en liefde, in denken en dood, vanuit een sterke

staat voor vrijheid in leven en liefde, in denken en dood, vanuit een sterke verantwoordelijkheid voor medemens en samenleving. Hieruit vormt zich het basisprincipe van het humanisme: de lemniscaat van vrijheid en verantwoordelijkheid.

Door de bijzondere omstandigheden waarin we nu verkeren staat onze vrijheid onder druk. Een lockdown met een avondklok, een lege Dam op 4 mei, geen bevrijdingsfeesten en ook het jubileumfeest van ons Humanistisch Verbond kan geen doorgang vinden. Maar onze Schakel staat vol! 75 jaar vrijdenken moet worden gevierd. Wij willen dit jaar extra stilstaan bij het voorrecht van onze vrijheid en de verantwoordelijkheid vóór onze vrijheid. Iedere Schakel draagt een thema mee als inkleuring van het kernbegrip vrijheid, niet als keurslijf maar als springplank.

Vrijheid in leven en liefde, in denken en dood.

Het zijn deze grote beslissingen in het leven die de lijn naar de toekomst uitzetten, de kwaliteit van het leven bepalen en hoe wij ons tot elkaar verhouden. Inclusie is een kernbegrip en staat tegenover uitsluiting en discriminatie.

Vrijheid in gebondenheid.

We houden rekening met anderen, we maken afspraken met elkaar over goed en kwaad, we leren ons beheersen en kennen naast onze vrijheid ook onze plichten. We kennen onze beperkingen en leren om te gaan met tegenslagen. We kennen ons verleden en leren onze vrijheid waarderen.

Vrijheid in dromen.

We zijn creatief en stappen over onze grenzen. We dromen en ontdekken dat er meer mogelijk is dan we denken. We scheppen het heden en de toekomst.

Vrijheid en verantwoordelijkheid.

In onze vrijheid zijn we verantwoordelijk voor onszelf en voor elkaar, voor de leefbaarheid, het klimaat en de duurzaamheid, voor de aarde en de atmosfeer. We zijn aanspreekbaar op ons gedrag.

En zo vullen we een jaar met beschouwingen over de principes die ons zo na aan het hart liggen: vrijheid en verantwoordelijkheid. Maar het ontslaat ons niet van de plicht ook na te denken over de doelstelling, de maatschappelijke positie, de reikwijdte en de toekomst van onze vereniging. We hebben eveneens een plicht ons te verzetten tegen extremistisch gedachtengoed en inclusie te omarmen. En dat kan prima samengaan met het vieren van vrijheid.

Het Humanistisch Verbond verdient een feestelijk jubileum en uiteraard welgemeende felicitaties.

75 JAAR HV

Keuzevrijheid

De keuzevrijheid in Nederland, hoe jij jouw leven inricht, is voor een heel groot deel van Nederlandse bevolking in de afgelopen 75 jaar enorm gestegen. Dat zie ik als een groot goed. Zelf kom ik uit een groot middenstandsgezin en kreeg ik alle ruimte van mijn ouders om zelf keuzes te maken. Zo kreeg ik de kans als eerste telg uit het gezin om economie te gaan studeren in Rotterdam. Dat heeft voor mij goed uitgepakt. Echter, onlangs bleek weer uit onderzoek en uit de serie Klassen van Human, dat invulling van deze keuzevrijheid ook afhankelijk is van de omstandigheden waarin je verkeert en opgroeit. Met de toeslagenaffaire zien we dat we er op dit punt nog lang niet zijn en in sommige opzichten zelfs als gevolg van een doorgeschoten vrijheid qua ongelijkheid weer op achteruit zijn gegaan. Vanuit een globaal perspectief geldt dit al helemaal. Dit stemt mij soms wel droevig, maar geeft mij ook redenen om actief bij te dragen aan vermindering van ongelijkheid en onrecht in de wereld. Ik wil u als lid van het Humanistisch Verbond vragen om hierop te reageren en uw visie op 75 jaar vrijheid te verwoorden en dit ook met ons te delen.

Henk van der Zijden, voorzitter HV Assen e.o.

Vrijheid, *blijheid*, verantwoordelijkheid

Ach, wat willen wij ons toch allemaal vrij voelen. Velen denken nu soms te leven onder een staatsdictatuur. Dat wringt. Maar diezelfde dictatoriale staat wordt wel als verantwoordelijke gezien voor de oplossing van onbeperkt vrij gedrag. Althans, dat denken en voelen velen.

Je realiseren wat vrijheid eigenlijk is, inhoudt en hoe je ermee moet omgaan, ligt wat uit het zicht. De betekenis van vrijheid voelt meestal als een hebbeding waar niemand aan mag komen. Dit suggereert ook dat de betekenis van vrijheid voor iedereen hetzelfde is. Maar er zijn mensen die de ideale vrijheid in de gevangenis ervaren alsook mensen zonder enige beperking op vrijheid die zich nog niet vrij voelen.

Er bestaat alleen wel enig verschil tussen vrij voelen en vrij kunnen zijn. Vrij voelen is persoonsgebonden, vrij kunnen zijn is groepsgebonden. Leef je in de rimboe zonder andere mensen, hoef je geen rekening te houden met die niet aanwezige andere mensen. Er zijn maar heel weinigen die zo leven.

Al in de natuur leven veel diersoorten met groepsge- en verbondenheid. Ook daar moeten de dieren zich houden aan de waarden en normen, anders krijg je agressieve reacties. Opvoeding speelt daar dus ook een rol. Pas je je niet aan, kun je ook bij veel diersoorten uit de groep gewerkt worden.

De waarden en normen kennen van huis uit twee fundamenten. Het belangrijkste is het gevoel van veiligheid en de ander is het voorkomen van een gevoel van onvrijheid. Het gevoel van veiligheid heeft vooral te maken met het voorkomen van levensbedreiging en fysieke schade.

Het gevoel van onvrijheid speelt de laatste decennia een steeds grotere rol, terwijl het gevoel van veiligheid toch een stuk belangrijker is. We merken in de huidige pandemie dat velen het belang van veiligheid onderschatten. Toch zijn er velen, niet alleen complotdenkers, relschoppers en mensen die in feite alleen het woord vrijheid kennen, die zich het doorslaggevend belang van veiligheid niet realiseren.

Hoe we het ook ervaren, het belang van veiligheid is groter dan het belang van vrijheid.

We moeten dit natuurlijk wel even wat nuanceren. Wat hier een rol speelt is de vraag: wanneer is veiligheid in het geding en hoever kan de beperking van vrijheid gaan.

Er zijn mensen die relativeren het belang van veiligheid voor bepaalde groepen.

De psychiater Chabot heeft laten weten dat jongeren belangrijker zijn dan ouderen. Hij is 79 en vindt dat hij zijn leven moet opgeven voor een jongere, als dat nodig mocht zijn. Ik deel dat niet. Als je nog aardig in het leven staat en zelfs nog een meerwaarde voor de samenleving en aan je kinderen levert, wordt het zicht toch anders.

Hier komt echter wel een mooi aspect van vrijheid aan de orde. Als jij vindt dat jij je leven moet opgeven ten faveure van een ander, moet er geen belemmering zijn omdat uit te

voeren. Kortom, dan moet je zelf over het moment van euthanasie kunnen beslissen. Over vrijheid gesproken...

Nu zou het mooi zijn als wij iedereen zouden kunnen aanspreken op qijn (1) verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid moet je leren nemen. Het moet dus een onderdeel zijn van opvoeding. Hoe beter je in staat bent jouw verantwoordelijkheid te nemen, hoe meer jij je emoties onder controle kunt hebben. Maar, zoals bij alles wat een kind al en veel volwassenen nog moeten leren, leidt de training voor deze vaardigheid niet immer tot een gewenst resultaat. Zie de rellen.

De kretologie van politici gericht op de rellen en plunderingen laat zien dat zij denken dat hun rationaliteit en vermeende eigen psychische kracht van verantwoordelijkheidsgevoel door iedereen gerealiseerd kan worden. Tijdens een Op1-programma werd in een discussie tussen een officier van justitie, een advocaat en een juridisch journalist met een kamerlid duidelijk dat de juristen zich beter dan het kamerlid realiseerden dat het zo niet werkt.

Toch is verantwoordelijkheid nemen een belangrijk stuurprogramma in het leven en ondersteunend voor beveiliging van mensen en doelen. Omdat niet iedereen dit dus kan, zullen degenen die dat wel kunnen hun verantwoordelijkheidsdiscipline breder moeten inzetten. We noemen dat zorg voor anderen. Dat past wel aardig bij humanisten. Maar leidend verantwoordelijkheid nemen creëert ook momenten waarin je de vrijheid van een ander moet beperken. Kijk naar de pandemiesituatie. Die vrijheid wordt dus beperkt om vitale overlast naar een ander te voorkomen. Het is wel een moeilijke activiteit om tot een synthese te komen tussen vrijheid en verantwoordelijkheid. Want alleen dat leidt tot blijheid.

Ons dat realiserend, moet dus de titel van dit stuk veranderd worden in:

Vrijheid, verantwoordelijkheid, blijheid

Bob Boersma

1 Geen drukfout, maar optie voor man, vrouw en anders. De letter q staat precies tussen h en z (hij, qij, zij; haar, qijn, zijn)

EEN TIJDSBEELD

Denkend aan Holland
zie ik eenzame zielen
op flinke afstand
de winkels ingaan,
veel schappen zijn leeg
en één vraag is belangrijk:
heb ik m'n mondkapje
wel opgedaan?
En op de TV
zitten kenners aan tafel
die vrijwel niets weten
en ze kletsen maar door.
En dan die ontkenners
die gaan demonstreren
dicht tegen elkander
want ze gaan er toch voor!
Bepaal zelf wat je doet
en denk ook aan de ander
geniet van dat wat nog kan,
want er kan nog heel veel.
Ga eens lekker ver wandelen
lees een boek, speel muziek
en hou op met dat zeuren
maak je los van het kleine
en zie het geheel.

CARL DOEKE EISMA

Zeker weten?

Over het Verlangen naar kennis

Van onze 29ste serie met als thema “Zeker weten?” zijn gelukkig in 2020 nog twee lezingen doorgegaan: die van professor dr. Hans Achterhuis in oktober en drs. Boris van Meurs in december.

I.v.m. coronamaatregelen moesten wij de bijeenkomst van november met drs. Frank en drs. Maarten Meester verplaatsen.

Vol goede moed dachten wij dat 2021 een goede start zou kennen – helaas konden de januari-bijeenkomsten niet doorgaan, en toen de lock down voor de derde keer verlengd werd, hebben we besloten om alle resterende lezingen van de 29^e serie te annuleren, ook omdat het voor de inleiders en de organisatie van De Bres heel lastig was om telkens weer opnieuw te plannen.

Maar we laten het thema “Zeker weten?” niet los. Ron Muijzer is met inleiders een nieuwe planning aan het maken voor de maanden september 2021 tot en met maart 2022. Zodra de organisatie van deze 30ste serie rond is, krijgt u hiervan weer bericht, via een folder en/of via diverse sites.

De samenvattingen van de inleidingen van Paul Cobben en die van Hans Achterhuis zijn klaar, en zullen z.s.m. worden opgenomen in boekje 28b/29a.

Ook de lezing van Boris van Meurs is samengevat en vanwege de actualiteit van de discussie uitgebracht als een apart boekje!

Deze uitgave is inmiddels aan diverse organisaties aangeboden, zoals De Waddenvereniging en het Fryske Gea.

Ook is het landelijk bureau gevraagd dit boekje mee te nemen bij de cursus 'Filosofie in de 21ste eeuw', waarin de milieuproblematiek aan de orde komt.

Vanzelfsprekend kunt u dit boekje bij ons bestellen voor het bedrag van € 5,25 + € 3,00 porto.

Banknummer NL16TRIO0198 3836 65 t.n.v. Humanistisch Verbond Fryslân onder vermelding van boekje XXIXb en uw naam & adres.

Informatie:

www.humanistischverbond.nl

<https://theaterdebres.nl>

Vragen:

secretariaat@hvfryslan.nl

app of sms naar: 06-33781823

Boekje met samenvattingen van de vorige jaargangen lezingen zijn nog verkrijgbaar op papier en voor de eerste 25 jaar ook digitaal. Voor informatie over bestellen: zie de afdelingspagina's van Fryslân op de landelijke HV website, www.humanistischverbond.nl

DE ALGEMENE LEDENVERGADERING HV FRYSLÂN WORDT OPGESCHORT

U bent van ons gewend dat wij in april een algemene ledenvergadering uitschrijven. Door de bekende omstandigheden is dat tot onze spijt niet mogelijk. Wij zullen de relevante stukken beschikbaar stellen middels een nieuwsbrief en via een mededeling op de website. Wij hopen elkaar snel weer als vanouds te treffen.

Het bestuur van HV Fryslân

THUIS OP ZUID IN LEEUWARDEN

Verslag

Op 27 november 2020 hebben wij in De Bres een prachtige bijeenkomst gehad.

Onder leiding van Anne Nusselder zijn we het gesprek aangegaan, aan de hand van beelden uit de gelijknamige documentaire serie [Thuis op Zuid](#), over de zorg voor mensen met dementie en de gevolgen van het langer thuis wonen beleid. Daarbij was de vraag wat we van elkaar en onszelf (kunnen) verwachten en van de overheid. Wat gaat er goed, waar kan het beter? Dilemma's op het snijvlak van autonomie en verantwoordelijkheid.

Want als mensen langer thuis moeten en willen blijven wonen, dan moeten we met elkaar kijken naar wat nodig is om dit menswaardig te laten zijn voor zowel de mantelzorger als de mens met dementie. De samenleving is er nu (nog) niet genoeg op ingericht. De druk op de mantelzorger is te hoog en de mens met dementie raakt in een sociaal isolement en sterft een sociale dood.

We prezen ons gelukkig met een zeer divers gezelschap. Mantelzorgers, zorg professionals, zoals casemanagers, thuiszorg medewerkers, activiteitenbegeleiders dagbesteding, mantelzorg ondersteuning, een wethouder van Leeuwarden en zelfs een mantelzorger met haar moeder van 93 jaar!

Daarnaast waren Loek Punt van Alzheimer Nederland en Martijn van Loon Geestelijk verzorger van Erasmus aanwezig om met hun expertise zaken te duiden.

Er zijn heel veel prachtige aanbevelingen en verbeterpunten uit deze groep deelnemers naar voren gekomen en we hopen dat de beleidsmakers deze ter harte zullen nemen.

Zoals:

- Laat mensen in hun waarde en kracht – kijk wat ze nog steeds kunnen – neem niet te snel de regie van hun leven over, maar ondersteun waar nodig. Dit kan met maatjes, familie, zorgprofessionals, waarbij ondersteunen vooral begeleiden en niet overnemen
- Bekijk mensen niet zo snel als patiënt waarvoor toch echt gezorgd moet worden
- Vraag mensen wat zij als een zinvol leven ervaren – zoek naar de diepere behoefte van mensen
- Vraag wat hen beweegt om elke dag op te staan: werk, vrijwilligerswerk, mensen ontmoeten, creatief bezig zijn, sporten...
- Laat mensen voor hun dier zorgen – ook als ze wellicht in een verpleeghuis komen: laat de dieren bij hen als hun vriend, waarvoor ze zorgen en waarmee ze contact hebben
- Wees je altijd bewust als vrijwilliger of als zorgprofessional dat er op maat een passende oplossing mogelijk kan (moet) zijn

- Betere informatie over “waar kan ik terecht” als mens en/of als mantelzorger – zeker direct na de diagnose Alzheimer.
- Waarom is er binnen de ziekenkostenverzekering niet geestelijke zorg na diagnose Alzheimer
- Er is een gapend gat tussen de periode dat er een casemanager betrokken is bij een persoon en een eventuele opname in een verpleeghuis
- Laat een casemanager ook vragen naar het welzijn en welbevinden van de mantelzorger
- Om het mantelzorgen goed vol te houden is het belangrijk dat er goede mentale ondersteuning is
De aanname dat mantelzorgers het dus altijd zwaar hebben, is niet altijd waar: vraag naar hun motivatie. Je zult horen dat het met liefde wordt gedaan maar dat je moet waken voor grenzen van elastiek...soms is het te veel. Het kunnen praten hierover – de behoefte om gehoord te worden – is enorm groot. Dit geeft mensen ook weer (naast het mantelzorgen zelf) de kracht en energie om verder te gaan. Mantelzorgen is ook zingeving – je doet iets voor iemand van wie je houdt
- Vraag actief de mantelzorger naar haar/zijn schrikbeeld “wat gebeurt er als ik stop”. Er is veel emotie, schuld, falen, angst, tekortschieten, slecht kind, woede. Zoek naar een gezamenlijke oplossing: mensen met dementie en mantelzorger en zorgprofessional
- Bezoek een Alzheimer café – je ontmoet mooie mensen en verhalen. Je kunt je verhaal kwijt en leert van anderen. Er is een Alzheimer telefoonlijn
- Iedereen komt met dementie in aanraking – geeft op de lagere scholen tijdens “lessen in levenskunst” hoe om te gaan met je opa/oma/buren – kinderen hebben een geweldig open houding jegens mensen met dementie – leer ze dat vast te houden. Dan vinden ze het later ook gewoon en kunnen mensen met dementie beter begrijpen of ondersteunen

Eén van de opmerkingen die voorgoed in mijn geheugen staat gegrift:

Spreek nooit over demente ouderen of demente mensen – spreek over mensen of ouderen met dementie!

Marjoleine Beers

Van het bestuur

afdeling Groningen

Het is al bijna lente! Maar van een groot aantal leden hebben we geen mailadres* en dus missen we een heleboel mensen als we berichten sturen, bijvoorbeeld om bijeenkomsten aan te kondigen, of in deze tijd vaker: bijeenkomsten af te blazen. En zelfs goede wensen komen zodoende niet aan bij al onze leden in Groningen en omstreken. Daarom hier alsnog het nieuwjaarsbericht van het Groningse HV bestuur.

Beste humanist,

Wij wensen je een gelukkig 2021, via de mail ... Dat het gezamenlijk heffen van een glas op dit nieuwe jaar niet mogelijk zou zijn was bij het sluiten van de kopij voor de laatste Schakel van 2020 al duidelijk. Maar we hoopten wel op een andere manier elkaar te kunnen ontmoeten, onderweg, wandelend, uitgelokte spontane ontmoetingen op anderhalve meter afstand, in de buitenlucht. Maar in de huidige omstandigheden is zelfs dat niet verstandig, we blazen de aangekondigde nieuwjaarswandeling dus af en wensen je dit jaar dus, via deze mail, het beste voor 2021.

Dit nieuwe jaar wordt, op een andere manier dan het afgelopen jaar, bijzonder. Het Humanistisch Verbond werd opgericht in 1946, ook in Groningen, en dus vieren we dit jaar onze 75ste verjaardag. Het samen kunnen vieren zal, na de afstand en isolatie en het communiceren via elektronische wegen en papier, een bijzonder groot genoegen zijn. Teruggeworpen op onszelf was er het afgelopen jaar alle tijd voor 'zelf denken', voor nieuwe prikkels in 'ken uzelf', maar de behoefte aan een spiegel die een ander je voor kan houden, uiting te geven aan verbondenheid, aan het 'samen leven' kan hopelijk later in dit jaar weer volop bevredigd worden.

In de Schakel zal het hele jaar extra aandacht zijn voor ons jubileum, en we zijn als Noordelijke afdelingen ook begonnen aan de voorbereidingen om een boek te schrijven over humanisme, niet een theoretische verhandeling maar een verzameling verhalen van mensen over humanisme in hun leven. De verhalen zullen samen een kleurrijk boeket vormen en een beeld geven van het humanisme tussen 1946 en 2021. We hebben een beginnetje, een paar mensen die kunnen interviewen en schrijven, maar nu nog de verhalen ... ben of ken je een humanist die een bloem zou kunnen zijn in dit boeket, of wil je meehelpen de verhalen op te halen en op te schrijven: stuur een mailtje naar Ieke, onze secretaris: secr.hvgron@gmail.com.

Hartelijke groet,

Lenie, Martijn, Ieke, Willem, Roelof en Marijke,
Bestuur afdeling Groningen e.o.

van het bestuur HV afdeling Groningen

Net als vele anderen waren wij als bestuur te optimistisch toen wij een, zij het beperkt, aantal activiteiten planden voor de eerste helft van 2021. De maatregelen die zijn genomen om het coronavirus te temmen laten die activiteiten immers (nog) niet toe.

Het ging in de eerste plaats om een **nieuwjaarsbijeenkomst**. Hoewel wij die inmiddels hadden verplaatst naar de buitenlucht zat ook die er niet in. Ook buiten kunnen wij ons maar met enkele personen bij elkaar bevinden en dan ook nog op een afstand van anderhalve meter. Deze afzegging is door middel van een e-mail van onze voorzitter aan onze leden doorgegeven.

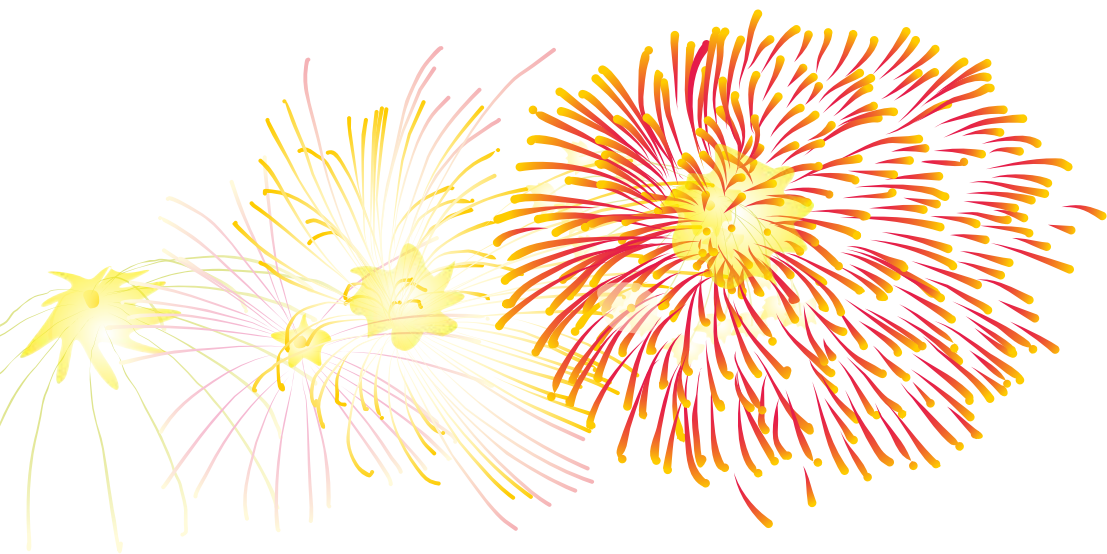
Ook de cursus **Mens zijn in de 21^e eeuw** gaat niet door; deze stond gepland op 15 en 29 mei 2021. Het landelijk bureau heeft voorlopig alle cursussen geannuleerd en plant ook nog geen nieuwe voor later in het jaar. Voor een cursus moet vaak het nodige werk worden gedaan en worden agenda's van diverse personen belast en als de cursus dan toch niet doorgaat is dat voor sommigen een frustratie en voor anderen een teleurstelling. Dus rest ons niets anders dan geduld.

Dat ons op dit moment nog wel bezighoudt is het **75-jarig jubileum** van het Humanistisch Verbond, wat afdeling Groningen betreft in het najaar van 2021.

- Samen met de afdelingen Fryslân, Assen en Emmen worden door een werkgroep plannen gemaakt voor een jubileumboek. Ongetwijfeld vindt u elders in deze Schakel meer informatie over dit initiatief. Namens onze afdeling nemen hieraan deel Marijke van de Hel en Greetje Hingstman.
- Ook in de Schakel wordt aandacht besteed aan het jubileum. Elders in dit nummer vindt u informatie over een jubileumkatern in elk van de vier nummers in 2021.
- Verder willen wij in het najaar graag een aantal bijeenkomsten organiseren, waarin wij elkaar ook weer kunnen ontmoeten. Dat zou extra feestelijk zijn. De ideeën zijn er wel, maar wij durven één en ander nog niet vast te leggen.

Wij vergaderen tegenwoordig digitaal en dat verloopt steeds soepeler. Het gaat wel goed, maar ook hier mis je het persoonlijke contact en het persoonlijke babbeltje. Onze volgende vergadering is op vrijdag 12 februari. Aardig is dat onze nieuwe landelijk voorzitter, Mardjan Seighali, zich van 10.00 uur tot 11.00 uur digitaal bij ons zal aansluiten. Toch een manier om met elkaar kennis te maken.

De volgende Schakel verschijnt in juni 2021. Wat zou het heerlijk zijn wanneer daarin weer eens sprake kan zijn van normale berichtgeving. Intussen wensen wij u moed en geduld en blijf vooral gezond.

WANDELEN in

I.v.m. de aanhoudende Corona-maatregelen worden er dit voorjaar geen wandelingen in Groningen georganiseerd.

Inlichtingen:

Marijke en Pieter Hofman

Tel.0592 - 343595/0619003043.

email: hofbak@ziggo.nl

Groningen

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. Eltjo Dijk is de regiobegeleider Fryslân
Mail: e.dijk@hvo.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmuisjer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Jan Sipma 06 8320 7732
Meriant

Marcelle Mulder, 06 308 12 853
Zorgorg. Patyna, Sneek
marcelle.mulder@patyna.nl

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl

NNCZ/Jannes van der Sleedenhuis
Hoogeveen
Bas van der Sijde, contact: 0528-266944
Nannie Bos

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

Humanistische geestelijke verzorging bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Eva Boer, PI Veenhuizen,
locatie Esserheem 08807 37123
locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

PI Marwei Jacob Overbeek
j.overbeek@dji.minjud.nl 06 2897 1364

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger
aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099
wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong
050-5252253 / 0620732179

Jan Sipma
06 2099 1738

Stichting Abraham Vellinga

Piet Postma secr. Murnserdyk 13-15,
8573 WN Mirns piet@pjpostma.nl
NL58 RBRB 0706 5789 02

Bijlenga Stichting

Jan Dijkstra jan.dijkstra.mz@gmail.com
Marjoleine Beers

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat. Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatieviering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden. Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens

en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

Telefoonnummers van plaatselijke contactpersonen vindt u achter in de Schakel.

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben? Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

HUMANITAS

Humanitas Assen

Brunelstraat 77, 9404 KB Assen
0592 311 121 assen@humanitas.nl

Humanitas Groningen

A-kerkhof 22 ZZ, 9711 JB Groningen
050 3120633 info.noord@humanitas.nl

Humanitas De Stellingwerven

DeStellingwerven@humanitas.nl
secretaris: Rikus Hermelink

Humanitas Leeuwarden

leeuwarden@humanitas.nl

Humanitas NO-Friesland

no.friesland@humanitas.nl

Humanitas NW-Friesland

nw-friesland@humanitas.nl

De Fryske Marren (DFM)

defriesemereren@humanitas.nl

Humanitas Smallingerland/Opsterland

smallingerland-opsterland@humanitas.nl

Humanitas ZW Friesland

zw-friesland@humanitas.nl
Hennie Boschma-Feenstra secr.
0515-575138

Humanitas Heerenveen

heerenveen@humanitas.nl

foto Haye Bijlstra

BESTUREN

Afdelings FRYSLÂN

Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl

Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretariaat@hvfryslan.nl, 06 5311 2732

Bart van 't Veer, penningmeester@hvfryslan.nl

Roeleke Naber, lid

vacant: vrijwilligerscoördinatie (zie ook de advertentie
op de Fryslân-afdelingspagina's op humanistischverbond.nl)

ASSEN e.o.

Henk van der Zijden, voorzitter, 0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01
henkvanderzijden@outlook.com

Fieneke Stronkhorst, secretaris

0592 34 27 20 / 06 21 36 32 23 secre.hvassen@gmail.com

Henk Marrink, penningmeester, vice-voorzitter

0599-35 35 69 / 06-2257 6511 penn.hvassen@gmail.com

Agnes Swierstra, bestuurslid, 0592 85 32 21 / 06 28 80 16 80
agnes.swierstra@gmail.com

Marlon Busstra, aspirant-bestuurslid, 06 1320 0785
stimulans@planet.nl

GRONINGEN

Marijke van de Hel, voorzitter

Schuitendiep 29, 9711 RA Groningen

marijkevandehel@gmail.com 050 549 2796

Ieke Verveld, secretaris

secre.hvgron@gmail.com 050 850 3655 06 10264135

Willem Waard, penningmeester

penningm.hvgron@gmail.com

Lenie Kootstra, lid, Leniekootstra@gmail.com

Martijn van Loon, lid, vanloonmac@gmail.com

Ivo Hengst, jong hv: ivo_hengst@hotmail.com

3
4
6
8
11
15
23
24
26
28
31
32

Agenda Noord
Assen e.o. activiteitenagenda
Assen: digitale ledenbijeenkomst
Boekentip
Complotdenkers
Jubileum: 75 jaar HV
Tijdsbeeld
Filosofie v.e. BP
Thuis op Zuid
Bestuur Groningen
Niet wandelen
Adressen

INHOUD